

Van Tuldenstraat 17

Jac. J. Luyckx

Harmonie tussen oud en nieuw

Nadat aan het eind van de negentiende eeuw 's-Hertogenbosch had opgehouden vestingstad te zijn, kon De Plein, de naam die de Bosschenaren aan het open schootsveld tegenover de Citadel gaven, worden bebouwd, waardoor de Jan Heinsstraat en de Van Tuldenstraat ontstonden. De laatste straatnaam vereeuwigde de bekende Bossche schilder Theodoor van Tulden. Van de aanzienlijke huizen die daar vanaf 1880 verzezen, kozen we perceel nr. 17, waarvan sinds april van dit jaar Johan en Elly Strang de trotse bewoners zijn.

Hoewel natuurlijk nog niet zo oud, ademt de Van Tuldenstraat de voorname stijl die de tijd haar heeft nagelaten. Wel is het karakter van de straat zichtbaar onderhevig aan verloedering, die met name de westgevel onteert. Een voormalig bedrijfspand, lang geleden in gebruik bij de fa. Frits Weck, staat te vervallen in afwachting van de uitbreiding van Eurocinema. Op de andere hoek, aan de Zuid-Willemsvaart, herinnert de bekende pretwinkel van Las in geen enkel opzicht aan de leerfabriek die daar omstreeks 1885 werd gebouwd.

Volgens de overlevering zou dokter J.B.M. van Dijk die daar 'altijd' had gewoond, de eerste bewoner van Van Tuldenstraat 17 zijn geweest, maar blijkens het bevolkingsregister heeft deze huisarts, afkomstig uit Amsterdam, zich

Foto: Albert Schreurs

hier pas in 1919 gevestigd. Verdere naspeuringen bij het Stadsarchief leerden dat in 1885 Chr. Boelen – 22-jarige zoon van een bierbrouwer uit de Triniteitstraat – het perceel van de gemeente kocht voor f 2607,50. Kort daarna moet hij het pand gebouwd hebben; hij vestigde er tevens een sigarenfabriek, vermoedelijk op het achterterrein. Na het vertrek van Boelen rond 1896 namen de fabrikanten Pernot en Rubbens het bedrijf over maar zij

zullen er zelf niet gewoond hebben. In de periode circa 1897-1912 staat handelsagent Ph.M. van Osch als bewoner genoteerd. De sigarenfabriek is tot omstreeks 1908 in bedrijf geweest.

In de uitgaven *'s-Hertogenbosch in oude ansichten* lijkt de Bossche binnenstad op te houden bij het Concertgebouw, dat vanaf 1885 de hoek van de Jan Heinsstraat met de Van Tuldenstraat domineerde. Door een gasexplosie op 11 februari 1965 maakte het monumentale gebouw met z'n sprekende symbolen van de muzen Euterpe, Terpsichore, Thalia en Melpomene, jaren later plaats voor het bioscoop-complex Eurocinema, waarvan de vrijwel blinde zijgevel de Van Tuldenstraat ook al geen eer aandoet.

Weliswaar kent de Van Tuldenstraat in het licht van de geschiedenis van de stad geen lange staat van dienst, zij weet zich op historische grond. Na de inname van de Moerasdraak door Frederik Hendrik in 1629 werd in deze omgeving alle bebouwing gesloopt, om de stad door de 'Papenbril', zoals de Citadel om die reden wel werd genoemd, in bedwang te kunnen houden.

Zo ongeveer op de plaats van het vroegere Concertgebouw heeft de Petrus en Pauluskerk gestaan. Van het kerkhof werden nog niet zo lang geleden de middeleeuwse sporen gevonden bij burens van de familie Strang toen daar de stenen vloer moest worden opgebroken.

Appartementen

Na het vertrek van dokter Van Dijk in 1967 heeft de Kinderbescherming nog een aantal jaren haar kantoor gehad in Van Tuldenstraat 17, totdat begin jaren tachtig de tandarts P. Theuns het perceel kocht. Deze had z'n praktijkruimte op de eerste verdieping, zoals tal van Bosschenaren, al of niet met pijn, zich zullen herinneren. Na beëindiging van zijn praktijk heeft Theuns het pand etagegewijs getransformeerd in drie appartementen. In het onderste ervaren Johan en Elly Strang sinds april van dit jaar dat de omringende verloedering niets afdoet aan het woongenot. Want ze zijn verknocht aan de binnenstad. Elly Strang, secretaresse van een conglomeraat van verzorgingshuizen in Boxtel en omgeving, demonstreert haar liefde voor het oude 's-Hertogenbosch o.a. als stadsgids. Zij verzorgt daarenboven ook rondleidingen in de Sint-Jan en in het stadhuis. Johan Strang, consultant van een organisatie- en adviesbureau, is schipper/gids op de Binnendieze, terwijl hij binnenkort z'n opleiding tot stadsgids hoopt af te ronden.

Hoewel splitsing van het pand in drie appartementen uiteraard een behoorlijke ingreep is geweest - niet in de laatste plaats door verplaatsing van het trappenhuis - komt Theuns de eer toe het perceel grotendeels in de originele staat te hebben teruggebracht. De verhuizing van het trappentaal, dat zich rechts van de gang bevond, was nodig om de appartementen op de eerste en tweede verdieping van een vrije toegang te verzekeren. Het trappen-

huis, nog altijd voorzien van de oorspronkelijke houten balustrade, kreeg een nieuwe standplaats in het open gangetje - *soey* op z'n Bosch volgens Johan Strang - dat zich naast het huis bevond.

Gevoel

Als kenners menen Johan en Elly Strang te mogen vaststellen dat de vorige bewoner het kapitale herenhuis met veel gevoel in oude luister heeft hersteld. Het is, gidst Johan Strang, gebouwd volgens de klassieke principes van het Bossche woonhuis, waarin aan de ene kant van de centrale gang, met marmeren tegels, de goeie kamer en aan de andere kant het woongedeelte.

Wie nu Van Tuldenstraat 17 binnenkomt, vindt zowel links als rechts voor een slaapkamer, waarvan de luiken nog authentiek zijn en als vanouds overdag, opgeborgen in nissen, de fraai geornamenteerde zijpanelen van de raamkozijnen vormen. Het plafond van de linker slaapkamer mag bovendien nog altijd laten zien dat hier vroeger twee vertrekken waren, waarvan de voorste de wachtkamer voor de patiënten.

Achter de rechter slaapkamer is door het vertrek van het trappenhuis alle ruimte gevonden voor een eigentijdse badkamer, die overigens niet alle ruimte beslaat. In de gang bevindt zich dan ook nog een nis, waarin een glas in loodraam in stalen frame uit de linker zijmuur een passende bestemming heeft gevonden. Een mooi 'medaillon' van de Zoete Moeder van Den Bosch in het hart van het raam geeft daar een extra, typisch Bosch cachet aan. Tegenover dit nisje kent de gang nog een uitsparing of halletje, met o.a. de toegang naar de kelder.

Foto: Albert Schreurs

Het toilet, links achter in de gang, weerspiegelt nog een originele, beschilderde betegeling, terwijl de eveneens beschilderde toiletpot weliswaar van latere datum is, maar eveneens oud genoeg om de herinnering aan het verleden levend te houden.

Harmonie

Alle deuren vertonen nog de originele omlijstingen en profielen. Het stucwerk van de plafonds met de eenvoudige (bloem)motieven doet de oorsprong van het huis eveneens recht aan. Maar het spijt Johan Strang dat van de kachels en/of schouwen die er vroeger toch moeten zijn geweest, niets werd teruggevonden.

Links achter is wat tegenwoordig de living heet, waarvan de grote serre de herinnering levend houdt aan de veranda die – blijkens de bouwvergunning – in 1913 mocht worden aangebouwd. De brede garnering met glas in lood smeekt als het ware om zonlicht om met de kleuren te spelen.

Aan het eind van de gang rechts blijkt de keuken verdiept, waardoor daarboven ruimte ontstond voor een entresol, die de bewoners van een heel aangename werkplek verzekerde. Eethoek en verlichting smaken naar deze tijd, die zich echter weer door een antieke klok met het verleden verbonden weet. Zoals ook verder in huis meubilair e.d., en niet te vergeten moderne kunst, slechts harmonie willen met het verleden van hun omlijsting.

De weelderige binnentuin, met vijver, die Johan en Elly Strang bij hun komst aantreffen, behoefde geen noemenswaardige verandering of aanpassing. De tuin – waarheen de grote met glas in lood getooide deur aan het eind van de gang toegang verschaft – was een must, maar liefst wel in de binnenstad, verklapt Elly Strang. Geen wonder dat zij en Johan alleszins in hun nopjes zijn in de Van Tuldenstraat.